СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

СЕРПУХОВ Олексій Олександрович - здобувач Університету сучасних знань

УДК 342.95 (477)
DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2023.1.47

У статті здійснено комплексний аналіз системи суб'єктів, що відіграють ключову роль у протидії корупційним проявам на всіх рівнях державної влади та в суспільстві. Наголошеної, що корупція є однією з найгостріших проблем сучасної України, яка суттєво впливає на функціонування державних інституцій, економічний розвиток та рівень довіри громадян до влади. Зазначено, що в цьому контексті визначення, класифікація та аналіз адміністративно-правового статусу суб'єктів протидії корупції набувають особливої актуальності для підвищення ефективності антикорупційної політики та імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство. Узагальнено позиції провідних науковців, які аналізують співвідношення повноважень між органами державної влади, спеціалізованими антикорупційними органами й громадськими інституціями, акцентуючи на необхідності ефективної координації, прозорості та міжвідомчої взаємодії. Акцентовано на ролі Верховної Ради України, її комітетів, Президента України, Кабінету Міністрів, а також центральних органам виконавчої влади, які формують основу антикорупційної інфраструктури держави. Констатовано, що для окремих органів державної влади та їх структурних підрозділів боротьба з корупцією є одним з основних напрямів діяльності, що закріплено у відповідних нормативно-правових актах та підзаконних документах. Обґрунтовано вибір сфери поширення компетенції як провідного критерію класифікації суб'єктів протидії корупції. Систематизовано суб'єктів протидії корупції в Україні наступним чином: 1) загальні суб'єкти протидії корупції; 2) центральні органи виконавчої влади; 3) спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції; правоохоронні та судові органи, для яких протидія корупції є одним з провідних напрямів їхньої діяльності.

Ключові слова: корупція, протидія корупції, суб'єкти, система суб'єктів, загальні суб'єкти протидії корупції, центральні органи виконавчої влади, спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції, правоохоронні та судові органи, Державне бюро розслідувань, Національна поліція, Бюро економічної безпеки, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Постановка проблеми

Протидія корупції є одним із ключових напрямів державної політики в Україні, адже корупційні прояви суттєво впливають на всі сфери суспільного життя, підривають довіру громадян до органів влади та гальмують економічний розвиток країни в цілому. Особливу роль у цій діяльності відіграють уповноважені державою суб'єкти протидії корупції, які покликані забезпечувати неупереджене розслідування корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень, серед іншого шляхом взаємодії між собою в межах функціонування відповідної сфери суспільних відносин. Не викликає сумніву, що дослідження особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів протидії

корупції та аналіз їхньої взаємодії є важливим кроком на шляху до підвищення ефективності антикорупційної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Останніми роками питання визначення системи суб'єктів протидії корупції в Україні стало предметом пильної уваги вітчизняних науковців та практиків. У численних дослідженнях висвітлюються різні підходи до класифікації суб'єктів антикорупційної діяльності, аналізується їхній адміністративно-правовий статус, а також розглядаються особливості взаємодії між державними та недержавними інституціями в цій сфері. Особливу увагу привертають дослідження В.В. Бурби, О.В. Джафарової, О.Ю. Дрозда, І.Д. Казанчук, О.Ф. Лисенка, Г.Ю. Лук'янової, О.М. Музичука, В.Б. Пчеліна, Ю.В. Рум'янцева, С.О. Шатрави тощо, в яких аналізується співвідношення повноважень органів державної влади, спеціалізованих антикорупційних органів і громадських інституцій у системі протидії корупції. Автори ґрунтовно обґрунтовують важливість міжвідомчої взаємодії, ефективної координації дій та прозорості у діяльності всіх залучених суб'єктів. У сучасних публікаціях акцентується також на ролі Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та інших органів, які формують основу антикорупційної інфраструктури держави. Водночас дослідники відзначають недостатню врегульованість деяких аспектів взаємодії між цими суб'єктами, що обумовлює необхідність подальших наукових розвідок і вдосконалення законодавчої бази.

Метою цієї статті є визначення системи суб'єктів протидії корупції в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Як визначає В.І. Возьний, в розвинутих країнах визнаним є те, що протидія корупції – це не лише справа держави, це справа всього суспільства. На думку науковця, кожен суспільний інститут має здійснювати відповідні антикорупційні заходи [1, с. 43]. З огляду на що система суб'єктів протидії корупції в Україні має бути розглянута з урахуванням здійснення їх наукової класифікації.

У цьому контексті вважаємо за необхідне навести позицію О.М. Музичука, який на сторінках монографічного дослідження «Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні» обґрунтовано зауважує, що «класифікація (типологія) може здійснюватися за різними ознаками (підставами), тобто так званими критеріями класифікації, під якими слід розуміти певні риси й особливості того чи іншого об'єкта (суб'єкта діяльності), на підставі яких можливе його об'єднання в певні класифікаційні групи, визначення як спільних, так і відмінних ознак кожної з них [2, с. 275]. На нашу думку, з огляду на специфіку досліджуваної проблематики, слід обрати єдиний критерій здійснення наукової класифікації суб'єктів протидії корупції в Україні – сферу поширення їх компетенції, як провідного елементу їх адміністративно-правового статусу, що вкажіть, серед іншого на їх місце у системі, що піддається аналізу.

У такому разі мову слід вести про загальних суб'єктів протидії корупції в Україні, компетенція яких поширюється на всі без виключення суспільні відносини й діяльність яких здебільш спрямована на забезпечення функціонування досліджуваної сфери по відповідним напрямам. Зокрема, слід вказати на Верховну Раду України як суб'єкта протидії корупції, яка відповідно до приписів ст. 75 Конституції України від 28 червня 1996 року є парламентом – єдиним органом законодавчої влади в Україні [3]. У своєї більшості діяльність Верховної Ради як суб'єкта протидії корупції спрямована на здійснення нормативно-правового забезпечення досліджуваної сфери суспільних відносин. Також говорячи про даного суб'єкта слід зазначити на те, що в його складі функціонують комітети Верховної Ради України, які, з огляду на адміністративно-правовий статус окремих з них, слід розглядати як по-

вноцінний структурний елемент досліджуваної системи. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 4 квітня 1995 року комітет Верховної Ради України – це «орган Верховної Ради України, який утворюється з-поміж народних депутатів України для здійснення за окремими напрямами законопроєктної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій» [4]. При цьому, як свідчить аналіз приписів постанови Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» від 29 серпня 2019 року, на сьогодні в нашій державі функціонує 23 комітети Верховної Ради України [5], більшість з яких так чи інакше здійснюють діяльність щодо протидії корупції в Україні. Проте для окремих з них така діяльність є одним з основних напрямів їх функціонування. Зокрема, мову слід вести про наступні комітети Верховної Ради України як загальних суб'єктів протидії корупції в Україні: комітет з питань антикорупційної політики; комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки; комітет з питань правової політики; комітет з питань правоохоронної діяльності [5].

Як ще одного загального суб'єкта протидії корупції слід розглянути Президента України, який відповідно до приписів ст. 102 Конституції України є главою держави і виступає від її імені [3]. При цьому, як свідчить аналіз ст. 106 Основного Закону України Президент України здійснює наступні повноваження, які характеризують його як частину досліджуваної системи суб'єктів протидії корупції: «забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави; представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України; зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності; скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим; підписує закони, прийняті Верховною Радою України; має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України [3]. Ба більше, Президент України відповідно до ст. 107 Конституції є головою Ради національної безпеки і оборони України [3], яку з огляду на її адміністративно-правовий статус також слід розглядати як загального суб'єкта протидії корупції в Україні. Так, правові засади організації та діяльності Ради національної безпеки і оборони України, її склад, структуру, компетенцію і функції визначено на рівні Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» від 5 березня 1998 року, відповідно до приписів якого вона є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. При цьому як вказано в п. 8 ч. 1 ст. 4 даного нормативно-правового акта, до повноважень Ради національної безпеки і оборони України відноситься координація і контроль діяльності органів виконавчої влади з протидії корупції [6].

Наступним загальним суб'єктом протидії корупції в Україні є Кабінет Міністрів України, який відповідно до ст. 113 Основного Закону України є вищим органом у системі органів виконавчої влади [3]. При цьому детальніше організацію, повноваження і порядок діяльності Кабінету Міністрів України визначено на рівні Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року [7], аналіз приписів якого свідчить, що на сьогодні можна назвати доволі значну кількість повноважень даного органу державної влади, реалізація яких так чи інакше стосується питань здійснення протидії корупції. Разом із тим можна назвати й повноваження, які мають безпосереднє відношення до цієї сфери суспільних відносин і характеризують Кабінет Міністрів України як повноцінного суб'єкта запобігання корупції. Зокрема, як свідчить аналіз п. 3 ч. 1 ст. 20 вищенаведеного нормативно-правового акта, серед таких повноважень слід назвати наступні: «вживає заходів щодо захисту прав і свобод, гідності, життя і здоров'я людини та громадянина від протиправних

посягань, охорони власності та громадського порядку, боротьби зі злочинністю, запобігання і протидії корупції; забезпечує координацію і контроль за діяльністю органів виконавчої влади щодо запобігання і протидії корупції» [7].

При цьому, як зазначено в ч. 2 ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, координує та контролює діяльність цих органів [7]. Як свідчить аналіз особливостей адміністративно-правового статусу окремих з центральних органів виконавчої влади, їх цілком обґрунтовано слід розглядати як суб'єктів протидії корупції в Україні. Так, відповідно до приписів ст. 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 року систему центральних органів виконавчої влади складають міністерства України та інші центральні органи виконавчої влади. При цьому відповідно до приписів ч. 2 ст. 1 вищенаведеного нормативно-правового акта міністерства забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох сферах [8]. Як свідчить аналіз приписів постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 10 вересня 2014 року № 442, на сьогодні в нашій державі функціонує п'ятнадцять міністерств, кожне з яких так чи інакше здійснює діяльність щодо протидії корупції у відведеній до його віддання сфері суспільних відносин. Це пов'язано принаймні зі тим, що згідно з приписами ч. 1 ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції», кожне міністерство приймає антикорупційні програми [9], і впроваджуючи їх у свою діяльність здійснюють протидію корупції у відповідній сфері суспільних відносин. З огляду на що зосередимо свою увагу на адміністративно-правовому статусі тих міністерств, для яких діяльність щодо протидії корупції є одним з основних напрямів їх функціонування. Серед таких міністерств, з огляду на специфіку їх адміністративно-правового статусу, вважаємо за необхідне назвати наступні: Міністерство внутрішніх справ України, яке «забезпечує формування державної політики у сферах, зокрема забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а також надання поліцейських послуг» [10]; Міністерство молоді та спорту України, яке є суб'єктом протидії корупційним правопорушенням, що впливають на результати офіційних спортивних змагань [11]; Міністерство юстиції України, яке забезпечує формування та реалізує зокрема державну правову політику [12].

Що стосується інших центральних органів виконавчої влади то вони, відповідно до приписів ч. 2 ст. 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» виконують окремі функції з реалізації державної політики [8]. При цьому як свідчить аналіз постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади», на сьогодні в нашій державі функціонує п'ятдесят сім інших центральних органів виконавчої влади, які так само як і міністерства, з огляду на вищенаведені законодавчі приписи [9], так само так чи інакше здійснюють діяльність щодо протидії корупції. Саме тому знову ж таки основну увагу зосередимо на визначенні адміністративно-правового статусу тих інших центральних органів виконавчої влади, для яких діяльність щодо протидії корупції є одним з основних напрямів їх функціонування. Серед таких інших центральних органів виконавчої влади як суб'єктів протидії корупції в Україні вважаємо за необхідне назвати наступних:

- Державну аудиторську службу України, яка передає в установленому порядку правоохоронним органам матеріали за результатами державного фінансового контролю у разі встановлення порушень законодавства, за які передбачено кримінальну відповідальність або які містять ознаки корупційних діянь [13];

- Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, яке забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінально-

му провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, та/або з управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави або які конфісковано у кримінальному провадженні чи стягнено за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими [14].

При цьому як свідчить комплексний аналіз приписів Закону України «Про запобігання корупції» [9], Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» [8] та постанови Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [15], мову слід вести про такі інші центральні органи виконавчої влади, які внаслідок особливостей свого адміністративно-правового статусу мають бути розглянуті як окрема група суб'єктів протидії корупції. У такому разі мова йде про групу спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, серед яких законодавець в приписах ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» [9] називає зокрема Національну поліцію України, яка відповідно до «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [16].

Окрім цього, серед інших центральних органів виконавчої влади як спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції називається Національне агентство з питань запобігання корупції, яке відповідно до ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції» є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику [9]. Також слід вказати на такий центральний орган виконавчої влади як спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції як Національне антикорупційне бюро України. Правовий статус даного органу державної влади визначено в приписах Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року, відповідно до яких Національне антикорупційне бюро України є центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових [17].

Також мову слід вести про спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, які не є представниками жодної гілки влади – органи прокуратури. Так відповідно до ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому законодавством, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [18]. При цьому в контексті досліджуваного питання, на нашу думку, прокуратуру в цілому не слід відносини до групи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, а її слід розглядати через призму діяльності групи правоохоронних органів, яка буде розглянута нами нижче. Говорячи ж про органи прокуратури як спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції мову слід вести про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, яка відповідно до ст. 8-1 Закону України «Про прокуратуру» є юридичною особою публічного права, має відокремлене майно, що є державною власністю, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням. При цьому Спеціалізована антикорупційна прокуратура розташовується у службових приміщеннях, розташованих окремо від інших службових приміщень Офісу Генерального прокурора (обласної чи окружної прокуратури) [18].

З аналізу наведених позицій слідує, що законодавець фактично вказує лише на чотирьох спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, що на нашу думку, не зовсім відповідає реаліям сьогодення. Зокрема мову слід вести про такого представника даної групи суб'єктів протидії корупції

як Вищий антикорупційний суд, який відповідно до Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 року є постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України. При цьому завданням Вищого антикорупційного суду є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень та судового контролю за досудовим розслідуванням цих кримінальних правопорушень, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також розв'язання питання про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, а також здійснення правосуддя у справах про застосування санкції, у порядку адміністративного судочинства [19]. Наведене свідчити про те, що основним напрямом діяльності Вищого антикорупційного суду України є саме здійснення протидії корупції, з урахуванням чого цілком обґрунтовано віднести його до розглянутої вище групи суб'єктів досліджуваної системи.

Ба більше мову слід вести про ще одного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції – Державне бюро розслідувань, яке відповідно до ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року є державним правоохоронним органом, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції. При цьому серед основних завдань даного державного органу законодавець називає завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття і розслідування: «злочинів, вчинених службовими особами, які займають особливо відповідальне становище відповідно до законодавства, особами, посади яких віднесено до першої – третьої категорій посад державної служби, суддями та працівниками правоохоронних органів, крім випадків, коли ці злочини віднесено до підслідності детективів Національного антикорупційного бюро України; злочинів, вчинених службовими особами Національного антикорупційного бюро України, заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, крім випадків, коли досудове розслідування цих злочинів віднесено до підслідності детективів підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України; злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених законодавством» [20].

Як випливає з аналізу вищенаведених законодавчих приписів діяльність Державного бюро розслідувань доволі тісно пов'язана з діяльністю такого провідного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції як Національне антикорупційне бюро України. Крім цього, в цьому контексті слід вказати на те, що й у приписах Закону України «Про запобігання корупції» Державне бюро розслідувань згадаються на рівні зі спеціально уповноваженими суб'єктами запобігання корупції. Наприклад, у ч. 1 ст. 1 даного нормативно-правового акта вказано, що регулярні канали повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень – способи захищеного (у тому числі анонімного) повідомлення інформації викривачем органам прокуратури, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро України, Державному бюро розслідувань, Національному агентству з питань запобігання корупції. Окрім цього, у ч. 1 ст. 53-1 закону зазначено, що органи прокуратури, Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань та Національне агентство зобов'язані забезпечити функціонування внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень [9].

З урахуванням наведеного, вважаємо за доцільне розширити перелік спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. З огляду на що внести зміни в Закон України «Про запобігання корупції», виклавши абзац 14 ч. 1 ст. 1 даного нормативно-правового акта в наступній редакції:

«спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державне бюро розслідувань, Вищий антикорупційний суд;». І як наслідок решту приписів даного нормативно-правового акта привести у відповідність до оновленого бачення сутності спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Вище ми вказували на те, що як окрему групу суб'єктів протидії корупції слід розглядати правоохоронні органи, для яких даний напрям діяльності є одним з основних і серед них зокрема названо органи прокуратури. При цьому слід зазначити, що на сьогодні якийсь вичерпний перелік таких правоохоронних органів відсутній, що вважаємо, в першу чергу, пов'язано із нечітким законодавчим визначенням їх сутності. Зокрема, як вказано в приписах Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року, правоохоронні органи – це органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [21]. Тобто законодавець фактично сутність правоохоронних органів визначає через їх перелік, який до того ж є невичерпний, оскільки може бути доповнений відповідними суб'єктами з огляду на здійснення ними правозастосовних або правоохоронних функцій.

Не ставлячи за мету розв'язання численних наукових дискусій щодо визначення сутності правоохоронних органів, відмітимо лише тих, які, на нашу думку, наділені адміністративно-правовим статусом суб'єкта протидії корупції. Серед таких суб'єктів вважаємо за необхідне назвати наступні правоохоронні органи: Бюро економічної безпеки, на яке «покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави» [22]; Службу безпеки України, яка «є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України» [23].

Крім цього, в межах даної групи суб'єктів протидії корупції слід вказати на судові органи, але знову ж таки не на всі, а лише ті, для яких даний напрям діяльності є одним з провідних. У такому разі мову слід вести про загальні суди, які, як випливає з аналізу ч. 2 ст. 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року спеціалізуються серед іншого на розгляді кримінальних справ, а також справ про адміністративні правопорушення [24], у межах яких розглядають і вирішують правові конфлікти, пов'язані з учиненням корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень.

Висновки

Отже, під системою суб'єктів запобігання корупції в Україні слід розуміти визначену в нормативно-правових приписах сукупність уповноважених державою осіб, які, з урахуванням особливостей їх адміністративно-правового статусу, здійснюють цілеспрямовану діяльність щодо запобігання корупції в Україні. При цьому, з огляду на важливість діяльності щодо протидії корупції, можна назвати доволі значну кількість суб'єктів, чия діяльність спрямована в даному напряму. Ось чому такі суб'єкти були розглянуті нами з урахуванням їх наукової класифікації залежно від сфери поширення їхньої компетенції наступним чином:

1) загальні суб'єкти протидії корупції: Верховна рада України та її комітети (комітет з питань антикорупційної політики, комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки, комітет з питань правової політики, комітет з питань правоохоронної діяльності), Президент України та Рада національної безпеки і оборони України, Кабінет Міністрів України;

2) центральні органи виконавчої влади: міністерства (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство молоді та спорту України, Міністерство юстиції України)

та інші центральні органи виконавчої влади (Державна аудиторська служба України, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів);

3) спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції: Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національна поліція, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Державне бюро розслідувань, Вищий антикорупційний суд;

4) правоохоронні та судові органи, для яких протидія корупції є одним з провідних напрямів їхньої діяльності: органи прокуратури, Бюро економічної безпеки України, Служба безпеки України, загальні суди.

Література

1. Возьний В.І. Антикорупційна політика в Україні: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: ТНЕУ. 2013. 241 с.

2. Музичук О.М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні : монографія / О.М. Музичук. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 654 с.

3. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Про комітети Верховної Ради України : закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 135.

5. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання: постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 35. Ст. 147.

6. Про Раду національної безпеки і оборони України: закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.

7. Про Кабінет Міністрів України: закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 22. Ст. 222.

8. Про Кабінет Міністрів України: закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 22. Ст. 222.

9. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.

10. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878. *Офіційний вісник України*. 2015. № 89. Ст. 2972.

11. Про затвердження Положення про Міністерство молоді та спорту України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 220. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1447.

12. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1455.

13. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 03.02.2016 № 43. *Офіційний вісник України*. 2016. № 12. Ст. 506.

14. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: закон України від 10.11.2015 р. № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 1. Ст. 2.

15. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 № 442. *Офіційний вісник України*. 2014. № 74. Ст. 2105.

16. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

17. Про Національне антикорупційне бюро України: закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

18. Про прокуратуру: закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2–3. Ст. 12.

19. Про Вищий антикорупційний суд: закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 24. Ст. 212.

20. Про Державне бюро розслідувань: закон України від 12.11.2015 № 794-VIII.

Відомості Верховної Ради України. 2016. № 6. Ст. 55.

21. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

22. Про Бюро економічної безпеки України: закон України від 28.01.2021 № 1150-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 23. Ст. 197.

23. Про Службу безпеки України : закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

24. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

Serpukhov O.O.

THE SYSTEM OF SUBJECTS COUNTERACTING CORRUPTION IN UKRAINE

The article provides a comprehensive analysis of the system of entities that play a key role in counteracting manifestations of corruption at all levels of government and in society. It is emphasized that corruption is one of the most acute problems facing contemporary Ukraine, significantly affecting the functioning of state institutions, economic development, and the level of public trust in the government. The article notes that, in this context, the definition, classification, and analysis of the administrative and legal status of subjects counteracting corruption are particularly relevant for enhancing the effectiveness of anti-corruption policy and implementing international standards into national legislation. The positions of leading scholars are summarized, analyzing the distribution of powers among state authorities, specialized anti-corruption agencies, and public institutions, with a focus on the necessity for effective coordination, transparency, and interagency cooperation. Special attention is paid to the role of the Verkhovna Rada of Ukraine, its committees, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers, and central executive authorities that form the foundation of the state's anti-corruption infrastructure. It is stated that for certain state authorities and their structural divisions, combating corruption is one of the main areas of activity, which is enshrined in relevant regulatory acts and subordinate documents. The choice of the sphere of competence as the leading criterion for classifying subjects counteracting corruption is substantiated. The subjects counteracting corruption in Ukraine are systematized as follows: 1) general subjects counteracting corruption; 2) central executive authorities; 3) specially authorized subjects in the field of counteracting corruption; law enforcement and judicial bodies for which counteracting corruption is one of the main areas of their activity.

Keywords: corruption, counteracting corruption, subjects, system of subjects, general subjects counteracting corruption, central executive authorities, specially authorized subjects in the field of counteracting corruption, law enforcement and judicial authorities, State Bureau of Investigation, National Police, Bureau of Economic Security, National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, National Agency on Corruption Prevention.